

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhöz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 15.

Politikai párbajok.

A magyarnak mindig nagy virtusa volt a verekedés, a párbaj-mánia is nálunk vadult el leginkább. Amint a falusi kocsmákban duhajkodnak a legények s a leg-erősebbek és legügyesebbek vakmerően kiállanak a platzra s kihívólag kiáltják: ki a legény a csárdában?! — úgy a salohnősök is azt tartják: aki birja, az marja. A párbaj-mánia annyira elfajult, hogy ma már nemcsak a kevésbé érett fiatalok, hanem a honatyák is karddal és pisztolylyal keresik az igazságot.

Igaz, régebben is voltak politikai párbajok Magyarországon. A modern lovagoknak egyik mintaképe, Wesselényi is vivott politikai párbajt. És hogy az újabb idők történeténél maradjunk és csak a nevezetesebbeket említsük, a Zichy-Károlyi, a Verhovay-féle, az Ugron-Fejérváry párbajok is ebbe a kategóriába tartoznak. De ritkán fordultak elő s valóságos eseményei voltak az országos politikának.

Ma azonban annyira jutottunk, hogy egy hét alatt nem kevesebb, mint három politikai párbaj keletkezett.

A Gajári-Károlyi párbaj hőségének tiszteletére még nem tartották meg a tervezett lakomát, Nopcsa és Endrey már is szembe állottak egymással, holnap pedig

Ivánka Oszkár és Tisza István vivnak meg.

Vajjon mit használ ilyen esetekben a párbaj?

Személyes sértés csak az első esetekben történt, de talán azt is el lehetett volna intézni pisztolyok nélkül is. Károlyi Sándor gróf úgy istül van már azon a koron, amelyben a modern lovagiasság szabályai szerint becsületének védelmére kiállani kénytelen; a közigazdaság, jótékonyosság és közművelődés érdekében pedig olyan áldozatokat hozott a haza oltárára, hogy ilyen-féle sértés nem férhet azokhoz.

A másik két esetben személyes sértésről szó sem lehet.

Azoknak a dolgoknak az igazságát pedig, amilyenekről itt szó van, karddal vagy pisztolylyal eldönteni nem lehet. A megczáfolásra van elég alkalom; kinek lenne, ha országgyűlési képviselőknek sem?!

Politikai és társadalmi állapotaink szomorú ziláltságát jelzik ezek a párbajok.

Egyik fél elkeseredetten készül a végső leszámolásra, másik a fuldokló kétségbeesésével és elszántságával görcsösen ragaszkodik a hatalomhoz és féltett kincseihez.

A politikai helyzet oly kétségbeesett, amilyen nem volt harmincz év óta, a harc is olyan, amilyent még alig látott a

magyar parlament. Ez megmagyarázza a szenvedélyek fellángolását. De talán ennek is van határa?!

Ha maguk a honatyák nem tudnak más eszközt igazaik védelmére, mint az általuk barbárnak tartott s megvetőleg elítélt középkor fegyvereit, — ha ők maguk sértik meg a törvényt, melyet maguk hoztak, — akkor ne csodálkozzanak, ha a népben is meginog a törvény tisztelete, akkor ne csodálkozzanak, ha a tekintélyek kora lejárt, akkor ők maguk az okai, ha maga a parlamentarizmus is elveszti nimbuszát.

Miféle tisztelettel legyen a nép azon törvényhozó testület iránt, melyről maga Tisza István gróf hirdette, hogy két év óta mit sem dolgozott! Ezek az állapotok tessék segíteni a t. képviselő uraknak. De ehhez több kellene, mint vívni tudni.

A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága A p á t h y Péter elnöklete alatt ma ülést tartott a Polónyi Géza által P u l s z k y Ágost képviselőre vonatkozólag a ház nyílt ülésén tett összeférhetlenségi bejelentés tárgyában. A bizottság a bejelentés tárgyalását hétfőn, f. hó 21-én délutáni 4 órára tűzte ki s elhatározta, hogy ez ülésre úgy a bejelentő, Polónyi Géza, mint az érdekelt képviselő, Pulszky Ágost, meghivassék azzal, hogy esetleges bizonyítékait is hozzák magukkal.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A kis áruló.

Irtá: Stella.

— Meg van! — mondá Lujza kisasszony egész hangosan s e felkiáltásra felvidul különben szigorú, majdnem zord arca.

— Mi van meg kisasszony kérem? — kérdezték csodálkozva a növendékek, kiket az új nevelőnő a legkomolyabb munkában zavart meg derült hangú felkiáltásával.

— Az . . . írónom, a mit azt hittem elvesztettem s a mit sajnáltam volna, mert egy kedves régi tanítványom emléke.

A három serdülő lányka összenézett s kételkedően mosolygott a nevelőnő szakgatott, erőltetett — nem éppen ügyes kifogására. Tudták, hogy az a hitvány kis fadarab nem képes ezt a megezettedett arcot — mint nevezték maguk között — egyszerre olyan örömteljessé, olyan ragyogóvá tenni.

— Édes kisasszony — mond az egyik növendék — a legpijkosabb — ugyan mesélje el annak az írónak a történetét. Bizonyára nagyon érdekes lehet, ha a pusztá látása olyan örömet okozott.

— Hagyjuk azt édeseim egy jobb alkalomra, most nem volnék rá képes.

De a lányok addig kérték, hogy végre is kénytelen volt engedni s elmondott egy kép-

telen, nagyon is sületlen históriát, melyet ő maga hitt el legkevésbé s meg volt győződve, hogy növendékei hasonlóképp gondolkoznak. Mit törődött azonban ő most mindezzel. A csodálkozó, kételkedő tekintetek ugyan egy-egy pillanatra kihozták a sodrából, de azután megint csak ott kalandozott a mentő oázis körül, mely rég eltűnt nyugalomát végre visszaadja.

A dolog u. i. úgy ált, hogy Lujza kisasszony nem volt mindig az a komor paedagogus, kinek növendékei ismerték. Még alig pár esztendővel ezelőtt a komoly, csaknem fagyos természetű nő életvidor, pezsgő vérű ifjú leánya vala, ki ép úgy tudott örülni az életnek, élvezni annak kellemkeit, mint más száz meg száz kortársa. De sajna, az utóbbi idők eseményei, a körülmények megváltozása, a csapások, melyek az elkényeztetett leányt érték, bizony lényeges változást idéztek elő kedélyében. Szülői elhaltával nagy vagyonuknak csak igen csekély részét, egy kis töredékét tudta megmenteni a tek. árva szék. Még szerencse, hogy az anya előrelátása, ki ismerte férjének könnyelműségét, kegyeret adott a leány kezébe. Így sorsa legalább a nyomor ellen biztosítva lett, mert végre az a pár ezer forint, a mit az árvaszék kezel, egészben kevés egy biztos existenzia megteremtésére. Gyámul egy ülnök volt kinevezve, ki nagy Don Juan volt.

Ezt tudta a leány és azért mindenáron meg akart szabadulni gyámjának dolgába való folytonos beavatkozásától, azért nevelőnői állást foglalt el. Azonban itt sem érezte magát

elég biztosnak, azért egy oly módról gondoskodott, mely őt teljesen függetlenné teheti gyámjától. Végre meg is találta azt. Nagykorúsításért fog folyamodni, hogy mily alpra fogja kérvényét fektetni, azt még nem tudta, ezt a jegyzőtől kell megtudnia.

Tervébe nem akart senkit beavatni, a jegyzőn kívül, ki mint látta, rokonszenvvel viseltetett iránta és szívesen foglalkozott vele. Nem akart feltűnést kelteni, észrevétlenül szeretett volna értekezni a falu pennájával. Már több nap elmúlt és még mindig nem volt reá alkalm. Levelet irt hát Molnár Gézának, melyben részletesen előadja terveit és kéri az ő segítségét.

Ez volt hát az, mely kis időre feleleveníté komor kedélyét, melyet persze a növendékek is észrevettek.

Azzal természetesen nem számolt, hogy milyen akadályokba ütközhetik a levélnek címzetthez juttatása. Bár naponta találkoztak, mert Molnár jó barátja volt a Lujza kisasszony főnökének és így gyakori vendég a háznál, néha órákig elbeszélgettek, de a levelet, bár napok óta a zsebébe hurcolta, nem volt képes átadni. Arra is gondolt már, hogy észrevétlenül a kalapja bélésébe dugja s bucsuzáskor meg sugja neki a dolgot, de nem merte, félt az esetleges gyanúsításoktól, hisz már úgy is bosszantották őket, az ifjú jegyző viselkedése különféle megjegyzésekre adott okot. Ezzel ő ugyan keveset törődött, lelkiismeretét nem terhelte semmi, az végre is nem bűn,

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 15.

Szilágyi Dezső elnökölt. A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után szólásra jelentkezett.

a szolnok-dobokai főispán.

Bánffy Dezső báró: A tegnapi ülésen nem lévén jelen, a lapokból értesültem, hogy *Ivánka* képviselő ur főispáni intézkedésemet szigorú bírálat alá vette és felettem meglehetősen egyoldalúsággal és egyáltalában a tényeknek meg nem felelőleg ítélkezett.

Határozottan tiltakozott a gyanúsítási rendszer ellen, konstatálta, hogy ha történtek is sikkasztások főispánsága idejében, a sikkasztók megkapták büntetésüket.

Ivánka személyes támadásaira pedig nem reflektál.

Utánna *Tisza* István gróf szólalt fel, kinek beszédjét más helyen találja az olvasó.

Olay Lajos személyes kérdésben kijelenti, hogy *Ivánka* tegnapi rá vonatkozó megjegyzésére nem felel, mert annak semmi fontosságot nem tulajdonít.

Mégmértél, könnyűnek találtattál.

Hock János: Arról a jogról, hogy a parlament tisztán lásson, a kormánypártnak nem szabad lemondania. A kormány ne pusztán szavazásokat produkáljon, hanem itt a helyzetet is tisztázza. *Bánffynak*, a kinek bizalmával a sikkasztók meggyőzésére annyira visszaéltek, nincs joga most föltétlenül bizalmat követelni, hogy aztán később ismét arra hivatkozzon, hogy visszaéltek bizalmával. Nem szabad az államférfiúi csálhatatlanság elvét itt felállítani. A bizalom jelszavával a többség visszaél. Minő biztosítékra támaszkodik a többség bizalma és eszménye a gazdasági kiegyezésben. Tisztán csak arra, hogy *Bánffy* szerencsés és merész kártyajátékos. A többség kibicel mögötte és bár nem ismeri kártyáit, rájuk rakja az ország pénzét. (Derűtség) Teszik azt tisztán azért, mert *Bánffy* fortélyos játékos. Az ilyen hazárdjáték azonban nemcsak társadalmilag, hanem a politikában is tilos. Deák Ferencz a jogi folytonosság alapján állott.

Madarász József: Feladta azt.

Hock János: Ő nem. Az örökösök adták fel.

Madarász József: Ő is.

Hock János: Az örökösök, a mostani többség emberei régen lemondtak arról az alapról, melyen Deák állott. A törvény-magyarító most *Pulszky* Ágost, a kinek az esze mindig ferdén jár, mint a dugasz húzó. (Derűtség). Az önálló

rendelkezésről szóló fejtegetését, melyet annak idején a tuloldal is megütközéssel hallgatott, most már a tuloldalon is elfogadták.

Pulszkyt előre kezdték küldeni azzal: Helyettem, szép virág, tégy vallomást. (Derűtség). Úgy gondolkodtak, *Pulszky* politikailag már jobban nem kompromittálhatja magát. *Pulszky* elmélete megért, s jött a nagy vállalkozó, *Tisza* István, hogy azokat gyakorlatilag is érvényesítse. Őt év előtt ily elveket a Házban kimondani sem mertek volna. Eljött az ideje, hogy az ellenzék véget vessen itt a haszontalan szóvitának, (Derűtség jobbról.) amelyre a tuloldaltól hallgatással, vagy pisztolylyal felelnek. Itt az ideje, hogy feltárja a helyzetet a koronának, hogy többé a királyi palástba ne kapaszkodhassanak. (Tetszés a baloldalon). Hol van a kuruczok nemzete, a gravamenek nemzete? Ott van a nép a tuloldal soraiban és kalitkájában összegubbaszkodva s várja az — *életést*, (Tetszés a balon). A magasra törést felváltotta a nyöszörgés — kenyérért.

A kormánypárt minden visszaélésre talál mentegető formulát, a választási visszaélésekre, a sikkasztókra, arra is, hogy a kormány terveiről hallgat: ez a bizalom formulája. Az ellenzék azonban nem mondhat le arról a jogról, hogy felvilágosítást követeljen. A többség most félti a parlamentarizmust. De bezzeg hallgatott akkor, mikor idehozták a választási visszaéléseket, melyek első sorban is megtámadják a parlamentarizmust.

Igaz, hogy a választások után azt jelenthette a miniszterelnök, a mit a muszka tábornok: *Varsó csendes*. Csendes volt az ország, de nem hiszi, hogy csendes volt az ország lelkiismerete. (Tetszés.) Ily körülmények közt ne várjon *Bánffy* előlegezett bizalmat, ne legalább addig, a míg a terveiről nem nyilatkozik. *A harcot a párt folytatja*. Lehet, hogy elhullanak tagjai e harcban, de sirjukkal megtermékenyítik a haza földjét.

*Martirok*ra szüksége van a hazának és olyanokra, akik a hazáért s nem a hazából élnek. (Tetszés és taps.) Alkotmánylevelünket inkább egy oroszlan tépje szét, mint 350 éléskamrából kiszabadult egér rájja el. (Zajos tetszés.) És vádolja a miniszterelnök gyűlölettel az ellenzékét, ő, aki vad gyűlölettel gázolt át az ellenzéken a választásokon. Ő tanította meg az ellenzékét a gyűlöletre. Az ellenzék igenis jobban szereti a hazát, semhogy ne gyűlölje *Bánffyt*. (Zajos tetszés balról.) *Bánffy* pedig ne szeresse jobban a hatalmat, mint egy jó magyar embernek szeretnie kell a hazát. Minden fátum oka, hogy a miniszterelnök gyöngye vezér, nem tudta megülni a parlamentarizmus lovát. Nem volt hivatásos, hanem csak vasárnapi lovas. Átgázolt a törvényeken, tuskén-bokron, csak azért, hogy le ne esusszon valahogy a

a lóról. (Derűtség.) Azok is megmosolyogják érte, akik vele lovagoltak. Ez a vita a miniszterelnökre nézve a mene tekel ufarsin. Megmértél, könnyűnek találtattál, nem fogadom el a napirend javaslatot. (Zajos tetszés, éljenzés.)

Boda Vilmos *Kristóffyval* polemizál. Akkor, mikor oly veszedelmes elveket állít föl Apponyival és *Horánszkyval* szemben és a törvényeket úgy kiforgatja, amint tette, az nem nevezhető egyébbnek, nyelvelésnél. A többség panaszkodik, hogy a kisebbség megakadályozza érvényesítésében. Igaz, a többség akaratának kell a parlamentarizmus szerint érvényesülni, de van egy kivétel, mikor az akarat világosan a törvény ellen van. És ez a jelen eset. Hiszi eljö nemsokára az az idő, mikor nemcsak a képviselőház, hanem az utca és az egész közvélemény azt kiáltja, hogy az ország jogaiából nem enged. (Tetszés a szélsőbalon.) A napirend javaslatot nem fogadja el.

Öt perc szünet.

Buda ostromáról

Szünet után *Hentaller* Lajos következett. Magyarországnak a Dreyfus ügye a *Hentzi* szobor. Hazafias örömmel értesült a nemzet arról, hogy a szégyenoszlopot eltávolítják. Nemsokára értesült róla a közvélemény, hogy a szobrot nem távolítják el, hanem az új alkotmányos órában *glorifikálni fogják*. Minthogy a bécsi lapok tudatlanságból helytelenül mondják el *Hentzi* történetét, s azt ő most hitelesen elmondja.

Hentzi Péterváradoon esküt tett az alkotmányra, később mint fogoly ajánlatot tett, hogy a szegedi sáncok megerősítését is elvállalja; ezt a magyar kormány nem fogadta el, de szabadon bocsátották, mivel becsületszavára fogadta, hogy a magyarok ellen nem harcol. Mégis csatlakozott *Windischgrätz*hoz. A szülő Welden tábornakszernagy emlékirataiból részletet olvas fel, mely szerint *Hentzinek* nem volt utasításul adva, hogy Pestet bombázza, sőt ki volt kötve, hogy ha szükség lenne a bombázásra, például *Pestről* jövő ágyuzás esetén mindenkor haditanácsnak kell azt elhatározni.

Ezt a haditanácsot csak egyszer hívta össze, mikor a május 13. rettenetes bombázás után Pestet még 12 óra hosszat akarta bombázni, e bombázást is csak *Pollim* százados akadályozta meg, aki a résnél esett el és szintén Budán van eltemetve. Ő tudja, hogy föllálik a szégyenoszlopot a katonai iskola előtt, de ez lehet az a *Keszler-kalap*, mely meghozza függetlenségünket. (Nem fogadja el a javaslatot.)

Az elnök: Több szónok nincs feljegyezve. A vitát bezárom.

ha egy házas emberrel szívesen elbeszélget, megvitát egy és más dolgot.

— Délután a jegyző nénihez megyünk, mondá növendékeinek, meg kell látogatnunk a mi kis kedvenczünket, a ki mint hallom gyöngéledik.

Ott is voltak délután a kedves kis Jenőnél — ki végtelenül örült a látogatásnak és hangosan mulatott a leánykákkal. *Lujza* a jegyzőpárral a szomszéd szobában beszélgetett. Az ifju asszony kezdett figyelmessé lenni a a nevelőnőre, mert már besugták neki, milyen sokat és milyen szívesen foglalkozik vele a férje, mikor *Gergely* barátjánál időzik. Figyelt azért erősen, hátha észrevesz valami gyanúsat, de hiába, elfogulatlan jókedvnél egyebet egyiknél sem talált. Pedig *Lujzának* igazán önmegtagadásába került ez az elfogulatlanság, ez a nyugalom, mert a félelem, hogy a levelet ismét nem kézbesítheti, izgatottá tette és ezt elpalástolni teljes erejéből igyekezett.

A házi asszony a konyhába ment az uzsonna után nézni s ők egyedül maradtak. A leány fellelegzett, végre gondola, itt van a rég várt pillanat, melyben a levelet átadhatom. Reszketve nyújtá azt át a férfinak, ki nem értve a dolgot, ámulva nézte őt. Ha elmentem olvassa el gondolja át s nézzen utánna a dolognak vajjon lehetséges-e s aztán adjon kimerítő választ. *Molnár* nem felelhetett, nem kérdezhetett semmit, bár igen kíváncsi volt, mert

kis fia lépett a szobába. »Tesszenek uzonnához jönni, azt üzeni annuszka«, — mondá s fűrkészőleg nézett hol apjára, hol a vendégre, kiket egyaránt zavarba hozott a gyermek megjelenése.

— Apuszkám levelet kaptál? kérdé a kis Imre. — Olvasd el.

— Dehogy kaptam fiacskám!

— De én láttam, moszt titted zebedbe, nagypapa írta?

Egymásra néztek s önkénytelenül mindketten azt gondolták, hogy a gyermek még bajt csinál és a sajtóságos előérzet kihozta mindkettőt a sodrából.

Az uzsonnát igen nyomott hangulatban költötték el s mindenik alig várta, hogy a másiktól megszabaduljon. A szerencsés véletlen közre is játszott, a szobalány a kisasszonyt haza hívta, vendég érkezett, ugymond. Mindhárman fellelegzetek.

Lujza haza, *Molnár* pedig az irodába sietett a levelet elolvasni. Az ifju asszony egyedül maradt és gondolkodott. Az a pár pillanatnyi távollét, kettőjük zavara, a gyermek fecsegése megvilágította a helyzetet. Végtelen keserűség fogta el férje iránt, ez hát a hűség, a szerelem, mely egy jött-ment kaczer leány láttára semmivé lesz! Szenvedélyesen szerette férjét, az is viszonzotta érzelmeit s most ennek a leánynak közbejött ez a szép zavartalan egyetértést, boldogságot romba döntse? Nem

és ezerszer nem! Küzdeni fogok érte a végsőig, de a jogomat nem engedem. Végére járok a dolognak és ha csakugyan igaz, a mit a gyermek mond, akkor jaj annak a leánynak!

Az idő jó későre járt és *Molnár Géza* még mindég dolgozott. Lázasan keresett valamit nagy régi törvénykönyvekben, igen fontos lehet az a munka, mondá türelmetlenkedő neje, ki már nem győzte várni az urát — hogy ily későn is dolgozol.

— Igen, nemcsak fontos de sürgős is — felel a férj.

— De már 1/2 tizenkettő s én álmos vagyok.

— Hát feküdjél le, kérlek. Látod, hogy nem mehetek.

— Igen, de félek — mondá félig sirva az asszonyka — a gyermek alszik, az egész ház olyan ijesztlően csendes, félek. Jöjj már kérlek.

— Ugyan ne zavarj! Hagyj magamra, hisz nem vagy már gyermek, — felel türelmetlen, majdnem mérgesen a férfi.

Az asszonyka sirva ment vissza a férje irodájából. Házasságuk óta még nem emlékezett ilyen gyöngédtelen szavakra. Bizonyára az ő levelére válaszol, hisz láttam ott valami női írást a sok hivatalos levél között. Oh, Istenem de szerencsétlen vagyok! Az uram szerelme el fordult tőlem, megunt.

Zokogva vetette magát ágyára s addig sirt

Az első záróbeszéd.

Barabás Béla arra kéri a házat, hogy a záróbeszéd holnap kezdődjenek. (Helyeslés az ellenzéken. Zaj a jobboldalon.)

Az elnök kimondja, hogy a záróbeszédet holnap kezdik meg.

Az ülés ezzel véget ért.

Affaire Ivánka és gróf Tisza István között.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, november 15.

Tegnap őr országgyűlési rovatunkban közöltük azt az erős támadást, melyet *Ivánka* Oszkár, a nemzeti párt tehetséges szónoka intézett gróf *Tisza* István ellen, aki Ivánka szerint megrágalmazta a nemzeti pártot s alaptalan vádakkal illette. A beszéd különösen a következő részeiben foglal magában támadást gróf *Tisza* István ellen:

»*Tisza* István gróf képviselő ur tagadhatatlanul nagy tehetség és nagykézsütségű férfi, de azt hiszem, ő sem fogja tagadni, hogy azon politikai és társadalmi pozíció, azon nagyon nagy fizetéssel dotált állások, melyeket ő tölt be, hogy azok nem annyira az ő egyéni tulajdonságának a nyomai, hanem inkább következményei annak, hogy édes atyja, *Tisza* Kálmán képviselő ur jónak látta azért, hogy a hatalomhoz juthasson, szegre akasztani a bihari pontokat és megtagadni politikai multját s a hatalmat azután kezelni oly irányban, hogy minél több haszon háramoljon az ő családjára, mind azokra, akik őt ezen politikában támogatták. Távol álljon tőlem t. képviselőház, hogy ezzel akár *Tisza* Kálmánról, akár gróf *Tisza* Istvánról azt akarnám állítani, hogy meg nem engedett hasznokat csináltak magoknak. Nem így értem. *Ők a hatalmat fölhasználták pozícióteremtésre és ezen tekintélyes állásuknál fogva érték el olyan előnyöket is.* És *Tisza* István gróf a képviselőházban alig tölt el egynéhány órát, mert *ezeket a pénzügyileg sokkal hasznosabb foglalkozásban, a bankoknál szokta eltölteni.* Mondom ez a *Tisza* István gr. amidőn azt mondja, hogy a zavarosban halászunk, aki, meg vagyunk győződve, hogy ha nem is tisztességtelenül, de minden esetre igen kényelmes helyen nagy hálóval kövér aranyhalakat fog, azt mondja, hogy mi a zavarosban akarunk halászni, de t. Ház, arról a pártról, amely a kormánypartit kassza posványából került a Házba! . . .

Gróf *Tisza* István sértőnek találta magára nézve ezen kijelentéseket s a rendes parlamenti küzdterről letérve, az ügyet a lovagias utra terelte.

A mai parlamenti tárgyaláson ugyanis a következő beszédet tartotta:

Tisza István*gróf védelme.

Gr. *Tisza* István: Tegnap falun volt, csak ma reggel értesült Ivánka támadásáról s most alkalmat vesz magának, hogy félreértett szavait megmagyarázza és személyes kérdésben is felszólaljon. Sokan és sokféleképpen támadták ama kijelentését, hogy a nemzeti párt a néppárttal paktumot kötött. Hiszen igaz, abban *semmi sincs*, hogy két párt bizonyos körülmények közt és feltételekkel támogatja egymást. Ez megtörténhetik még különböző programu pártok közt is. De a nemzeti párt ismételtén kijelentette, hogy a néppárt az ország érdkeire és a felekezetek közti jó viszonyra veszedelmes párt s azután mégis szövetekezett vele. Nem akar erről bővebb vitába bocsátkozni, lesz még arra elég idő.

Áttér az ő tulajdonképeni felszólalási tárgyára: a *személyes kérdésre*. Felolvassa Ivánka Oszkárnak tegnapi beszédjéből ama passzust, hogy ő *atyjának* köszöni politikai állását és hogy atyja hatalmát családja befolyására és *vagyonai előnyeinek* gyarapítására használta ki. *Tisza* István itt elhallgatott egy pillanatra. Az egész ház feszült figyelemmel leste szavait.

— Nem szeretek — ugymond — se magamnak, se családomnak privát dolgaival a Ház elé hozakodni, de erre a vádra felelnem kell, feleletem pedig azt, hogy *Tisza* Kálmán a hatalmat nemcsak hogy nem használta saját vagyona gyarapítására, hanem ellenkezőleg oly *bonyodalmakba vitte családjá vagyonát*, hogy nekem magamnak éveken át kellett dolgoznom rajta, hogy a bonyodalmakból kibontakozzunk. Egyszer már szembe kell nézmem a folyton ismétlődő vádakra és büszkén, önérzettel jelentem ki, hogy *Tisza* Kálmán az ország nagy érdekeinek megóvása mellett a *saját családja privát ügyeit elhanyagolta*.

És nekem, mint családapának, két kötelességem volt: vagy lemondok a közügyről, vagy keresek tisztességes megélhetési módot, mely mellett a közügyet is szolgálhatom. Ezért kerestem a közigazdaság terén munkát s támadjnak bármiképp, én a munkát sohasem fogom szégyennek tartani. (Tetszés a jobboldalon).

De Ivánka beszédjében sok *személyes* sértés is van. Ezekről *itt nem beszélek*. Itt csak annyit jelent ki, hogy sem egész politikai szereplése, se multkori felszólalása; *se hangjánál*, se tartalmánál fogva nem szolgált arra rá, hogy olyan válaszban részesüljön, s bármiképp támadják is, nem fogják őt visszariasztani attól, hogy meg ne mondja, amit az ország érdekében jónak lát. (Helyeslés a jobboldalon).

Kiállítások jobbról: Így beszél egy igazi ur. (Derűtség a baloldalon).

Budapest, nov. 15. (Saját tud. táv.) *Tisza* István gróf *Gajári* Ödönt és gróf *Keglevich*-et megbizta, hogy nevében elégtételt kérjenek Ivánkától.

Budapest, nov. 15. (Saját tud. táv.) *Tisza* István és *Ivánka* Oszkár között felmerült lovagias ügyet békés uton fogják elintézni. *Ivánka* segédei *Bolgár* Ferencz és *Szentiványi* Árpád csak éjjel fognak dönteni.

A százéves debreczeni színészet.

Debreczen irodalmi s közművelődési társasága a „*Csokonai kör*“ buzgólkodik azon, hogy a debreczeni színészet százéve méltó befejezést nyerjen s a száz év emlékére f. hó 27-én díszes ünnepélyt rendez, melynek terve nagyban hasonlít a nagyváradi színészet száz éves jubileumán rendezett ünnepélyhez, de jóval nagyobb arányu, mint a mienk volt. Mindjárt új dolog az, hogy ezen ünnepélyt egy nagy szakértelemmel s ügyességgel rendezett *színészeti kiállítás* fogja még impozánsabbá tenni. A kiállításhoz nagy szorgalommal gyűjtötték össze az egyes tárgyakat s a magyar színészvilág nem is késett a rendelkezése alatt levőket kiszolgáltatni.

Az ünnepélyen részt fog venni a helybeli »*Szigligeti-társaság*«; valószínűleg *Rádl* Ödön elnök, *Gyalokay* Lajos és dr. *Adorján* Armin fogják a társaságot képviselni.

Ott lesz azonkívül képviselve a fővárosi írói s művész világ nagy számban. A »*Petőfi társaság*« hivatalos küldöttsége *Bartók* Lajos, *Ábrányi* Emil, *Erém* József, *Szabó* Endre, *Szabóné* *Nogáll* Janka, *Kenedi* Géza és *Szana* Tamás társasági tagokból fog állani. Részt fog azoakivül az ünnepélyen venni az idősebb színésznemzedék néhány tagja is *Blahánéval*. Az ünnepély megállapított programja a következő:

1. A »*Csokonai-kör*« díszülése Hajdúvármegye székházának nagytermében délelőtt 10 órakor. 1. »*Honfidal*« *Hubertól*, *Mácsay* Sándor karnagy vezetése mellett előadja: a debreczeni daleylet. 2. Elnöki megnyitó, tartja *Komlóssy* Arthur az ünnepély rendező bizottság elnöke, a *Csokonai-kör* alelnöke. 3. Részlet »*A debreczeni színészet 100 éves története*« czimű munkából, írta és felolvassa *Géresi* Kálmán, a *Csokonai-kör* alelnöke. 4. »*Em-*

— Végtelenül sajnálom az egész dolgot, nem magam miatt, hisz én előbb-utóbb tisztázva leszek, hanem ön miatt, kinél ez a história a családi egyensúlyt ingatta meg, de már ugyis mindegy, napok kérdése az egész s tisztázva leszünk nemsokára mindketten. Nekem csak az esik rosszul, hogy az Ön jóságát így kell meghálálnom!

— Eh mit . . . ne beszéljünk rólam! A kegyed hirneve szenved, s ez több mindennél.

— Beszállani! — kiáltá most a kalauz. — Isten önnel Molnár ur, értesítsen nyomban a dolgokról — szolt s felugrott a már indulni kezdő kocsi.

Sokáig nézett a robogó vonat után. Különös gondolatai támadtak mikor hazafelé vette utját. Ha csakugyan igaz lett volna az, amivel őt s e leányt gyanusítják! Ritka leány! Ügyetlen voltam! — vádoló magát.

A kis jegyzőné azt hitte a leány távoztával régi nyugalma s boldogsága vissza tér, de csalódott. Pár nap mulva ugyan megérkezett a Lujza nagykorosításáról szóló okmány, mely a gyanusítottakat teljesen rehabilitálta, hanem mindketten érezték, hogy valami férközött közejük. Az asszony szive mélyén ott rágódott a gyanu még mindég, a férfi pedig mikor néjét gyöngédsége jelével halmozta el azon töprengett vajjon hogyan és mit gondolt róla az a másik, avagy egyáltalán gondol e reá.

— Szegény kedves kis bohó asszony! — mond részvétellel — sokat szenvedhetsz, mert látszólag bűnös vagyok, pedig ha tudnád, hogy egy leány nyugalmaról, egész jövőjéről s nem ostoba kalandról van szó, bizonyára nem haragudnál a te szerető uradra.

Gyöngéden megcsókolta nejét s ő is nyugalomra tért. Meg is érdemelte ezt, hisz derekas munkát végzett, míg rátalált a paragrafusra, mely a Lujza nagykorosítását és egyben a gyámjától való megszabadulást lehetővé teszi. Hanem jó maga ugyancsak csávába került, mert a dolgot a maga valójában el nem mondhatja még most, s míg hivatalosan megérkeznek az akták, jó időben kerül, addig nincs mivel tisztázza magát. Elbeszélésében talán kétkedne, a corpus delicti-t, a levelet pedig most még nem mutathatja meg, a kliens különösen felkérte őt levélben a titoktartásra.

Lujza, amikor nevelőnői állást foglalt eseberből vederbe került, otthon a gyámja valósággal üldözte a szerelemével, itt, a hol nyugalmat s ujjában a jegyzővel történt hivatalos megállapodás folytán szabadulást vélt találni kinos helyzetéből, még rosszabb viszonyok közé jutott. A kis jegyzőné férjének viselkedése és a levél miatt szemrehányásokat tett, ebből heves párbeszéd fejlődött s a házasság

felek ezuttal először váltak meg haraggal. A férfi látszólag bűnös volt, de nem igazolhatta magát, ez ingerültté tette s még több gyanura adott okot, a nő meg féltve őrzött boldogsága érdekében minden lehetőt elkövetett és a nevelőnőt kevés idő multán el is távolította a Gergely családtól. Elbeszélte mindent barátjának, sirva panaszkodott szerencsétlen sorsa miatt. Melyik barátjának ne indult volna meg, s melyik urnő ne akarta volna példásan megbüntetni a jó utról letévedt leányt.

— Kisasszony, — mondá egy szép napon — kegyed olyan dolgokat mivel, melyek a lánykámra rossz hatással lehetnének, ne vegye rossz néven ha szerződésünket a mai naptól fogva felbontottnak tekintem.

Lujza le volt sujtva, büszkesége nem engedte, hogy igazolja magát, tudta, hogy az ugyis hiába való lenne, nem hinnék el, végtelen megvetéssel szivében a világ rosszassága, alávalósága iránt, távozott a házból, melyben nyugalmat, menhelyet vélt találhatni, s hol undok gyanu lett osztályrésze a „saját tapasztalatlansága s egy asszony ostoba féltékenykedése miatt.

— Kisasszony, — mondá Molnár, kit elutazásakor a vasúthoz hivatott, — végtelenül szerencsétlenség érzem magam a dolgok illetlen fordulata miatt. Kérve kérem kegyedet, engedje az egész dolgot nyilvánosságra hoznom, s megakadályoznom általa a kegyed távozását. Higgye el, mindketten szenvedtünk általa.

lékezzünk régiekről*, alkalmi költemény, irta és előadja: E. Kovács Gyula, a kolozsvári nemzeti színház tagja. II. Hajdu vármegye székháza terén a 100 évvel ezelőtt 1798. augusztus 11-én tartott első színelőadás színhelyét megjelölő emléktábla leleplezése. 1. Szózat, előadják a debreczeni összes dalárdák, ugymint: a debreczeni dalegylet, az ev. ref. főiskolai cántus, a »Petőfi dalkör«. Munkásdalegylet, Iparos ifjak dalköre és az Ács ifjuság dalegylete. 2. Alkalmi beszéd, tartja dr. Bakonyi Samu, a Csokonai-kör főtájkára. 3. Az emléktábla átadása s Rásó Gyula kir. tanácsos, Hajdu vármegye alispánjának válasza. 4. Hymnus, előadják az összes debreczeni dalegyletek. III. Közébd az »Arany Bika«-szálloda dísztermében délután 1 és fél órakor. IV. A színelőadás »emlékkiállítás« megnyitása a debreczeni kereskedelmi akadémia palotájában dísztermében délután 4 órakor. 5. Díszelőadás, Komjáthy János színtársulata és a vendég-művészek közreműködése mellett, a debreczeni állandó színházban este 7 órakor, a külön kibocsátott színlapok szerint.

UJDONSÁGOK.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fé. 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

November 16. Esküdtzéki tárgyalás.

November 17. Városi közgyűlés.

November 20. A kath. kör gyászünnepélye.

November 20. Szigligeti-társaság matinéja.

* **Audencia Ő Felségénél.** Ő Felsége holnap csütörtökön 17-ikén, hétfőn 21-én és csütörtökön 24-én Budapesten kihallgatást ad. Az előjegyzések a kabinet irodában (budai kir. várak) eszközölk.

* **Tüntetés az ellenzék akciója mellett a kolozsvári t. egyetemen.** Lapunk egyik mult számában már közöltük azon távirati tudósítást, melyben kolozsvári levelezőnk említést tesz a kolozsvári egyetemi polgárság tüntetéséről az ellenzéki álláspont mellett. Az egyetemi hallgatók nem érték be egy tüntetéssel, vasárnap újra nagy tüntetést rendeztek, ekkor már nemcsak a városi tanácsnak szólt a tüntetés, hanem a rendőrségnek is, mely a legnagyobb brutalitással járt el az egyetemi hallgatókkal szemben. Hétfőn az egyetemen volt nagy tüntetés. Minthogy Csongrádvármegye átiratának tárgyalása alkalmával dr. Kiss Mór egyetemi tanár volt a kormánypárt vezérszónoka, az egyetemi polgárok az előadó terembe lépő tanárt óriási abezugolással, dobogással és füttyöléssel fogadták. A kormánypárti városatyja, ki életében először részesült ily fényes kitüntetésben, halványan, tehetetlenül nézte az ifjuságot, s csak is dr. Kolozsváry Sándor dékánnak sikerült nagy nehezen helyreállítani a csendet, a mikor dr. Kiss Mór remegő hangon kérte az ifjuságot, hogy ne ítéljen meg gondolatlanul, mert — mint mondta — ő is van oly jó hazafi mint azok, kik ellene e tüntetést rendezik. Biztosította az ifjuságot, hogy e tüntetés nem fogja az ifjuság iránt érzett szeretetét csökkenteni, A professor ur beszédét többször megszakította az ifjuságnak nemtetszés nyilvánítása. Kiss Mór után a dékán szólt a hallgatókhoz s kérte őket, hogy hagyjanak fel a tüntetéssel, mely legalább eddig szokatlan a kolozsvári egyetemen. A dékán az ifjuság zugó éljenzése közt hagyta el a termet, dr. Kiss Mór az óra végén újra megabezugolták.

* **Udvari gyász.** Még nem ért véget az Erzsébet királyné halála alkalmával elrendelt udvari gyász s már újabb udvari gyászjelentés érkezett a törvényhatóságokhoz. Mária Antónia, néhai Orth János édesanyjéért november 14-től 16 napon át udvari gyászt rendelt el a kabinet-iroda.

* **Jogakadémiai élet.** A jogakadémiai olvasó kör tegnap gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy december hónapban egy felolvasó estélyt rendeznek, amelynek rendezésére kiküldtek egy öt tagú bizottságot. Elhatározták továbbá azt is, hogy a jogakadémia kebelében »Zeneegyesület« alakítanak. Ennek a megalakítására Bárdos Ödön vezetése alatt egy öt tagú bizottságot kiküldtek.

* **A pénzügyi palota építése.** Az irgalmasrend által építeni szándékolt pénzügyi palota utczavonala ügyében, tudvalevőleg a decemberi közgyűlés fog határozni. Így már aligha kora tavaszán előbb hozzá kezdenek a palota építéséhez. Pedig a szegény munkás népre igen fontos, hogy a zordabb idő beálltával is találjon foglalkozást. Busch Dávid v. főmérnök elkészítette ugy az utczavonal valamint a Fő-utca kibővítésének a tervét. Sokan azt vélik, hogy a közkörházzal szembelevő nagy levezető árok és az alacsony hely feltöltése igen nagy összegbe kerül. Pedig ez építéssel nem akadály, mert Sztarill Ferenc építész, aki a palotát építeni fogja, teljesen ingyen feltölti a palota alapjából és a pinche helyiségekből kikerülő földdel. Így csak a csatornázás és a burkolás kerülne a városi pénztárnak költségbe.

* **Konfliktus a vasuti tisztviselők adója miatt.** A közigazgatási bíróság egy elvi döntése értelmében az aradi tanács a városban lakó állami tisztviselőkre és alkalmazottakra **községi adót** vetett ki. A m. á. v. aradi üzletvezetősége azonban tiltakozott az adó ellen és a kereskedelmi miniszter egy rendeletére hivatkozott, a melyben az államvasuti tisztviselőket az (adófizetés alól fölmentett) állami hivatalnokokkal egy sorba helyezi. A város azonban nem enged a követeléséből s ezért az aradi üzletvezetőségre sürgősen megkereste a kereskedelmi minisztert, hogy rendeletének a közigazgatási bíróság ítéletével szemben érvényt szerezzen. A m. á. v. tisztviselőkre nézve igen fontos, hogy az elvi jelentőségű kérdés a miniszter, vagy a közigazgatási bíróság értelmezése szerint fog-e eldőlni.

40.000 frtos per a kir. Táblán. Egy érdekes, nagy összegű örökösödési perben ítélt a napokban a kir. Tábla. A per nemcsak azért érdekes, mert nagy összegről van szó, hanem azért is, mert a táblai ítélet új fordulatot adott a pernek. Néhai Revák Jánosné nagyváradi lakosnő végrendeletében 40.000 frtnyi vagyonát özv. Menszár Lajosné, Borbély Károly Nagyváradon lakó, továbbá Kovács Dánielné Pusztatoldon lakó rokonaira hagyta végrendeletileg. Beke Sándor Nagyváradon lakó rokonáról azonban egy szó sincs a végrendeletben. Ez okból a mellőzött rokon, Beke Sándor megtámadta a végrendeletet s a nagyváradi kir. törvényszék a keresetnek helyet adott s a vérszerinti örökösödést kimondotta s ez által Beke Sándor szintén részesült volna a 40.000 frt egy részéből. Az alperesek: özv. Menszár Lajosné és érdektársai megfélebbzték az ügyet a kir. Táblához, amely most döntött a perben. A Tábla nem fogadta el a törvényszék felfogását és indokolását, hanem az alperesek javára döntött.

* **A jövő évi választók névjegyzéke.** Nagyvárad város jövő évi választók névjegyzékét felküldték a kir. Curiahoz. Dr. Fodor Gyula ügyvéd, Kovács Béla gyógyszerész és Balázsfalvy Kiss Gedeon ugyanis kimaradtak a névjegyzékből s kérelmüket a központi választmány sem vette figyelembe. Megfélebbzték az utolsó fórumhoz.

* **Pellagránban elhalt földműves.** A tavasszal és a nyáron, különösen orvosi körökben nagy feltűnést keltett az a néhány pellagra megbetegülés, a melyet Bihar megye keleti részén konstatáltak. A betegség Magyarországon, különösen Bihar megyében, ritkán fordul elő, s

megromlott tengerivel való táplálkozás okozza. A betegeket Bihar megye közkörházában ápolták. Bott János harangmezői lakos, 50 éves szegény földművelő szintén szenvedett e bajban, mely hosszú sorvasztó kinnal biztosan öl. April elején hozták be a kórházba s 4 hónapi ápolás után hazabocsátották. Azóta otthon sinylett a szegény ember s e hó 10-én baja annyira súlyosodott, hogy ismét be kellett jönnie a közkörházba. Ot napig volt itt, mig tegnap reggel megváltotta szenvedéseitől a halál.

* **Esküvő.** Delli Emma, a Vigszínház tagja, a nagyváradi közönség egykori kedvence, vasárnap tartotta egybekelését dr. Török Árpád orvosegyetemi tanárral Budapesten.

* **A császár-jubiteum emlékérméi.** Király Ő Felségének 50 éves császár jubileuma alkalmából, ez évi december hó 2-án az összes állami és törvényhatósági tisztviselők és alkalmazottak emlékérmét kapnak, ha erre igényüket bejelentették. Nagyvárad város tisztikara, alig egy két kivétellel, bejelentette óhaját az emlékérmekre Beöthy László főispán ezek névjegyzékét felterjeszti a kabinetirodába. Az érmeket egy napon, az ez évi december 2-án szabad viselni, azután csak emléktárgyul fog szolgálni.

* **Herczeg Esterházy esküvője.** Az a legendás család, melynek mesés gazdagságáról, gavallérságáról, különösen pedig tiszta magyar típusu egyéneiről annyiféle történet forog közszájon, most új ágat hajt. Herczeg Esterházy Miklós még egészen fiatal ember, mindössze 28 éves. Elvégezte a jogtudományi pályát s e szakból doktori czímet is nyert. Nagyra hivatott főúr, ki maga is részt akar venni a közügyek vezetésében. Már születésénél fogva Sopronvármegye örökös főispánja; de aktív politikai szereplést egyelőre nem vállal. Édes atyja nagy terveket szőtt fia házasságára vonatkozólag s mert a családi birtok kitisztázva felszabadult a szekvesztrum alól, a család rangja is a legmagasabb, semmi akadály nem látszott arra nézve, hogy az atyai terv sikerüljön s egy főhercegnő legyen az ifju herceg felesége. De a sziv szólott belé, a tervekbe s az atyai szeretet meghallgatta az ifju herceg okait. Szive szerint választhatott s már ma meg fogja tartani esküvőjét gróf Cziráky Margittal, néhai gróf Cziráky Antal bájos leányával. Az esküvő a családi gyász miatt aránylag egész egyszerűen fog lefolyni ma a hercegprimásnak budai palotájában a házi kápolnában. Az ifju pár tiszteletére tegnap este fél tizkor gróf Csekonics Endre estélyt adott, melyen a főúri családból mintegy nyolczvanan vettek részt.

* **Sub auspiciis Régis.** A legközelebb Kolozsváron két végzett egyetemi hallgatót fognak **sub auspiciis Régis** doktorrá avatni. Erről a hivatalos lap tegnapi száma a következőket írja:

Ő császári és apostoli királyi Felsége, folyó évi november 6-án kelt legfelső elhatározásával, legkegyelmesebben megengedni méltóztott, hogy a legmagasabb nevet viselő kolozsvári tudomány-egyetemen az 1897/8-diki tanévre szólólag kivételesen ketten és pedlg Erdélyi Lajos bölcsészeti doktor-jelölt és Boér Elek államtudományi doktor-jelölt »sub auspiciis Régis« avattassanak doktorokká s egyuttal dr. Zsilinszky Mihály vallás- és közoktatásügyi ministeriumi államtitkárt legkegyelmesebben felhatalmazni méltóztott, hogy e részben nevében közbenjárjon.

A legfelső védnökség alatti eme doktorrá avatások a nevezett királyi képviselő által később meghatározandó napon fognak végbemenni.

* **A megmérgezett Körözs.** A mező-telegdi olajgyár vigan ereszti a petroleum salakot a Körözsbe. Tegnap megint vegykisérleti műve-

lettel szemben maga a tény czáfolta meg azt, hogy nincsen megfertőztetve a Körözs vize. Negy mennyiségben uszott a víz felszínén a petroleum. Sokan nézték a megfertőztetett vizet a Nagyhidnál és a Garasos-hidnál.

* **Királyi adományok.** Ő Felsége a *Kopcsány* községi tűzkárosultak részére száz, a *Cserépfalui* ev. ref. templomfelépítésére szintén száz forintot utalványozott a saját pénztárából.

* **Eljegyzés.** *Laky* Imre budapesti államrendőrségi felügyelő, ki még nemrég mint főhadnagy szolgált Nagyváradon a 39. gyalogezredben, Budapesten eljegyezte *Vais* Jenny urnőt.

* **Szerencsétlenség a várad-velencei állomáson.** Tegnap délután a Pestről Kolozsvár felé menő személyvonaton a várad-velencei állomáson szerencsétlenség történt. A vonatot elindították az állomáson s a meglehetősen gyorsan, már a nyílt pályán robogott, mikor egy oláh ember kibukott. A vonat természetesen azonnal megállították s a szerencsétlenül járt ember segélyére mentek. Azonban már későn volt, a szerencsétlen ember fejére esett s az esés folytán az egész feje szét roncsolódott, úgy hogy azonnal meg is halt. A szerencsétlenség hírére megjelent a helyszínen dr. Berkovits Ferenc orvos, a ki azonban már csak a beállott halált konstataálta. A hullát beszállították a biharmegyei kórházba. — A szerencsétlenül járt ember zsebében csak egy pálinkás üveget s egy Várad-Velenceiből—Mezőtelegdiig szóló vasuti jegyet találtak, más semmit sem s így a személyére vonatkozólag semmit sem lehetett megállapítani. Valószínű, hogy a szerencsétlen ember itt állapottban ült fel a vonatra s onnan önhibájától bukott ki. A hullát ma fogják fölboncolni.

* **Kitüntetett tanító.** A hivatalos lapnak a tegnapi száma közli, hogy Ő Felsége *Klein* Károly besztercebányai római katolikus elemi iskolai igazgatónak, a tanügy terén szerzett érdemei elismerésül az *arany érdemkeresztet* adományozta.

* **A nagyváradi tisztviselők fogyasztási szövetkezete** Még a nyár folyamán megindult egy üdvös mozgalom, mely a tisztviselőknek a fogyasztási szövetkezet létesítése által olcsó bevásárlási forrást óhajt biztosítani. A szövetkezet a megalakulás küszöbén áll. Az alapítók mindazokat, akik üzletrészeket jegyeztek alakuló közgyűlésre hívják egybe f. évi november hó 27-ére délelőtt 10 órakor a megyeház kistermébe.

* **Hütlén bizományos.** A rendőrségen tegnap panaszt emeltek *Rosenthál* Sámuel ügynök ellen. A panaszt *Pollák* Zsigmond és *Markus* István tették, azért mert *Rosenthál* a nála bizományban hagyott árukat eladta s a pénzt elköltötte. *Pollák* 600 forintot, *Markus* pedig 540 forintot követel *Rosentháltól*. A rendőrség *Rosenthált* tegnap le is tartóztatta, aki beismerte, hogy az árukat bizományba elfogadta s beismeri azt is, hogy annak árát saját céljaira fordította. Átadták az ügyésznek.

* **Verekedés a Réten.** Ezen a czimen tegnapi számunkban megírtuk azt, hogy a *Friedmann* Jenő korcsmájában verekezés volt vasárnap este. Ezen ügyre vonatkozólag tegnap hosszabb nyilatkozatot kaptunk, mely szerint a korcsmárost vasárnap nem bántotta senki sem, akkor csak kiutasították onnan két zajongó embert, hanem hétfőn délután, mikor *Friedmann* a kapuban állott, akkor a kiutasítottak egyike bottal föbe vágta.

* **Köszönet-nyilvánítás.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Eszterházy* Miklós Móríc grófnak, aki a Gesztes pusztai iskola felszerelésre száz husz forintot adományozott, köszönetét nyilvánította.

* **A »detektív«.** Veszedelmes szélhámost tett ártalmatlanná Budapesten a rendőrség. *Lázár* Vilmosnak hívják a jómadarat. Nagyváradi fiatalember s már itt is többször összeköze volt a rendőrséggel. Ez évfelejen, mint egy munkáslap szerkesztője a rendőrségtől hírlapírói igazolványt kapott és ezzel detektívnek

adta ki magát, egész sereg hiszékeny embert csapott be. A rendőrség *Weisz* Rudolf, *Quitner* Samu és *Weisz* Vilmos kereskedők feljelentésére megvonta tőle a rendőri igazolványt és a följelentéseket a büntető törvényszékhez tette át. A megtévedett ember azonban ennek dacára tovább folytatta a szédelgést. Ujabbán ismét több feljelentés érkezett ellene, köztük egy család miatt, mire a rendőrség letartóztatta.

* **Megrögzött tolvaj.** A rendőrség tegnap egy megrögzött tolvajt fogott el, aki már idáig öt ízben büntetve volt s csak néhány hóval ez előtt szabadult ki a fegyházból, ahol utoljára öt esztendő telt. A megrögzött embert *Lakatos* Antalnak hívják, aki tegnap az *Andrényi* vaskereskedésében kísérelt meg egy lopást, azonban rajta vették. Egy falusi embernek a zsebéből kilopott öt forintot, azonban tetten érték s átadták a rendőrségnek.

* **Halálos ítéletről várfogság.** A debreczeni 39. gyalogezred. Karánsebesen állomásozó zászlóaljának egyik közkatona, *Bóth* János súlyos függelmérsértést követett el. Szakasvezetőjét, a ki az előirt katonai szabályok szerint járt el vele, szolgálat közben a puskatussal meg akarta ütni. Ez az eset még a nyáron történt. *Bóthot* azonnal letartóztatták. A tanuk tuinyomóan ellene vallottak. Az ilyen dolgokkal pedig tudvalevőleg nem tréfálnak katonáknál. A fegyelem fentartása megkivánja a vas-szigort, melyet a katonai bíróság teljes mértékben akart használni és *Bóthot* a súlyos függelem-sértés következtében a katonai büntetőtörvény értelmében halálra ítélte. A huszonkét-huszonhárom éves fiut így agyon lövik, ha a temesvári hadtestparancsnokság az újlag elrendelt még tüzetesebb vizsgálat utján nem talál oly enyhítő körülményeket, amelyek miatt a halálos ítéletet két évi várfogságra változtatják, melyet megfelelő szigorítással kell elszenevnie. A két év elteltével ismét besorozzák és még két esztendő telt kell szolgálnia.

Román diákok a turini kongresszuson.

— Saját tudósítónk távirata. —

Turin, nov. 15.

A hazai dácóromanizmus minden alkalmat megragad arra, hogy a külföld előtt képzelt elnyomatottságát hirdesse s a magyarokat pedig lehető rossz színben tüntesse fel.

A turini diákkongresszus felette jó alkalmul szolgált erre, mert nemcsak Európából, hanem Amerikából is érkeztek e kongresszusra kiküldöttek s az ott hangzott eszmét, tapasztalatokatszétviszik a szélrózsa minden irányába.

A magyarországi román joghallgatók erősen is készültek e kongresszusra s már készen vittek egy fiók memorandumot, melyből az igaztalan vádak egész özönét szórhatják nem csak a magyar joghallgatókra, hanem az egész magyar államéletre a tőlük megszokott szenvedélyességgel. Tömegesen is mentek magyarországi román joghallgatók a kongresszusra s köztük Nagyváradról is *Bolcas Lucian* negyedéves joghallgató, kinek nemzetellenes viselkedése miatt a nagyváradi jogakadémián fellobbant mozgalom csak nem rég csillapult el a jogakadémiai tanári kar tapintatos intézkedése folytán. Elmentek talán azért, hogy fajrokonságukra hivatkozva talán inkább hitelt találjanak hazug állításaiknak, melyektől már nyugat Európa megcsömörlött. A budapesti egyetemen volt tudomása mindenkinek e veszedelmes törekvésről s a magyarországi kiküldöttek helyes megválasztásával óhajtóták e veszedelemnek utját állani.

A magyarországi román joghallgatók kudarcot arattak a turini kongresszuson mindjárt akkor, amidőn kísérletet tettek arra nézve, hogy a kongresszuson hangot adjanak.

Első törekvésük az volt, hogy a kongresszus alakuló gyűlésén *Bolcas Lucian* nagyváradi joghallgatót mint az összes magyarországi román joghallgatók képviselőjét a kongresszus által aletnőkül válasszák meg.

A jelölés meg is történt, a magyarok azonban tiltakoztak ellene s a többség a magyarokkal leszavazta a románokat.

Hogyan készül a Dreyfus ügy?

Dreyfus s folyamatban lévő ügyére vonatkozó száz meg száz féle egymásnak ellentmondó hírek forrását találóan karakterizálja a párisi szatirikus *Capus* Alfréd a következőkben:

Személyek: a szerkesztő és egy reporter.

A szerkesztő: Nos, reményem, ma megint ír egy olyan szenzációs közleményt, a milyennel mi olvasóinknak kedveskedni szoktunk?!

A reporter: Szívesen... De miről?

A szerkesztő: Hogyan? Miről?... Hát a semmitűszék üléséről... a közönség tudni akarja, mi történt a semmitűszék ülésében, tehát el kell neki mondani.

A reporter (naiv hangon): De mikor magam sem tudom...

A szerkesztő (főlényesen): Nem tudja! És mi jögon nem tudja?

A reporter: Nem tudom, mert senki sem tudja!

A szerkesztő: Azt hiszi, hogy ez válasz? Csak nem adhatom én is ezt a feleletet előfizetőinknek, ha a részleteket kívánják tudni!

A reporter: De...

A szerkesztő: Az előfizetők tudni akarják a részleteket, az összes részleteket, érti?... És ön lesz szíves holnap reggelre ezeket meg is írni a számukra. Ha nem tudja a mesterségét, majd megtanítom reá... Volt ma délután a törvénykezési palotában?

A reporter: Igen.

A szerkesztő: És mit tudott meg?

A reporter: Semmit.

A szerkesztő: Irni tehát. (Diktál.) »Értesüléseink rendkívül fontosak és nagy titkokat sikerült megtudnunk. Olvasóink megfognak érteni bennünket, ha csak sejtetünk is.« (Beszél.) Az olvasóknak mindig hizeleg, ha azt mondjuk róluk, hogy a sejtetésből is értenek. Mikor kijött, a palotában nem látott véletlenül valakit a semmitűszék bírái közül?

A reporter: De igen. Atthalin urat.

A szerkesztő: Mit csinált?

A reporter: Az orrát fujta.

A szerkesztő: Irjon. (Diktál.) »Az ülés végén láttuk Atthalin urat. Sápadt volt és idegesnek látszott. Zsebéből kivette a kendőjét és lázasan fujta az orrát. Azán azt mondta: *Hüm*... Bizonyára azokra a szenzációs elterjesztésekre gondolt, melyeket az ülésben hallott.«

A reporter (írva ismétli): — az ülésben hallott.«

A szerkesztő (folytatja a diktálást): »Nem tartunk semmiféle czáfolattól és holnap folytatni fogjuk leleplezéseinket.« (Beszél.) Ime, barátom, így kell ujságot csinálni.

IRODALOM.

Ungaria. Dr. Moldován Gergely nagy tudománnyal szerkesztett folyóiratának az »Ungaria«-nak VIII. füzeté bő és igen érdekes tartalommal jelent meg. A román rész Zichy Antal grófértekezésének folytatásával kezdődik; czime: »Coatele Stefan Széchenyi ca scrütöriu«. Továbbá »Francise Deák« czimén Marczali Henrik hasonló czimű értekezését közli correct fordításban; röviden előadja benne a nagy férfi életét különösen kiemelve 1848-tól 1868-ig terjedő politikai működését, mint iparkodott a jobbágyság felszabadításán, a szabadságharc után pedig mily eredményeket eszközölt, mint közbenjáró, mint emelkedett európai hírnévre az 1861. aug. 8-án nyilvánosságra hozott felirati javaslatával. Mindennek dacára őszereény, tulságos szerény volt. Bizonyítja ezt a koronázási actus, a mikor a nemzet határozott akaratára sem volt hajlandó a nádor szereplésére vállalkozni, hogy t. i. segítse a király fejére tenni a koronát. Pályájának tetőpontja a kiigyezés megteremtése volt. — Ezen értekezést C. J. Pop: »Puterea virtutes« czimű kis ügyesen megírt költeménye követi. — »Trebue ti informatiune« a magyar Verne-ek, Jókai-nak egyik humoreszkjét adja elő sikerült fordításban. — A »Daline popolare« rovatban jellemző szokásokat közöl a román nép életéből, melyek a pogány rómaiaktól veszik eredetüket. Ilyenek »Pizaras«, »In timp de seceta«, »Datina dela mort« stb. — »Dacă cade« költemény Mantól; a jó és rossz szívű ember bukásáról szól. — »Pestera ghietiosa dela Dobsina« dr. Thiring Agoston egyik ismertetését a dobsinai jégbarlangról román fordításban adja elő. Felemlíti benne, hogy Ruffiny Jenő dobsinai bányamérnök volt az első, ki 1870. jul. 15-én Láng Gusztáv hoavéd őrnagy és Méga Endre városi tisztviselő kíséretében indult, hogy részletesebben megvizsgálja az eddig »gaurayhietiosa«-nak nevezett nyílást. — »Earna« Szabolcska Mihály »Tél« czimű költeményét »Mania do calor« és »Ce a castigul?« pedig Endrődi Sándor két remek költeményét egész hüen adja vissza román nyelven. — A magyar rész a szerkesztőnek »Román colindák« czimű alapos és széles körű tudománnyal kidolgozott értekezésével kezdődik. Etimologizálja a »colinda« szót; szerinte a latin »calendae«-ből ered. Közli a román colindák sajátosságait, valamint a népies szokásokat, melyek kíséretében szokták a colindákat elénekelni karácsonykor és újévkor. Két colindát mutat be műfordításában, egy világit és egy vallást (a pokol colindája). — Ezt követi ugyancsak a szerkesztőnek egy másik jeles értekezése: »A román népköltészet«, melyet több füzetben át tárgyalva a mostaniban befejez. Mint szakember ezen téren kimutatja, mennyiben látszik meg a román népköltészetben az idegen elem hatása és következő szakakkal végzi: »Figyelemre méltó, hogy a magyarság iránti gyűlöletnek, a miről a politikában annyi szó van, a román népköltészetben nyoma nincs. Egy pár gyermekversben (Ungur, bungur stb.) találkozzunk a gunyolódás hangjával. Ez arra vall, hogy az a hirdett gyűlölet a nép közt ismeretlen. — Végre román fejtörőket és közmondásokat fordít le mint például: »A szép asszony iszik és kurjant, a férfi hallgat és fizet«, vagy »Még azt se tudja, mekkora az orra«.

TANÜGY.

A nagyváradi tanítói kar választmánya egy bizottságot küldött ki, amely bizottság hivatva volt a tanítói kar munkatervét és programját a tagok intenzívebb egyesülhetése céljából megállapítani.

E bizottság, melynek tagjai Stark Gyula elnöke alatt Réz Mihály, Markovits Pál, Szűtz Izsó, Vaday József, Bodnár Jenő és Bitzó János, tegnap értekezletet tartottak, amely értekezlet-ről a következőkben számolnak be:

Elnöklő Stark Gyula ecsetelvén a tanítói kör célját, amely alkalmas ad a nagyváradi tanítói kar tekintélyes seregének, — akik különféle iskolák kötelekeibe tartozván, elfoglaltságuk következtében nincsenek azon helyzetben, hogy egymással így privátim érintkezessenek, — arra, hogy a kör helyiségeiben az egymás-

sali érintkezésre alkalmas időt és helyet is nyerjenek, felhívja Réz Mihályt, hogy a munkatervre nézve tegyen javaslatot.

Réz Mihály megtevé javaslatát, ehhez képest a bizottság elhatározta, hogy a kör helyiségeit minden nap 4 órától 8 óráig nyitva tartja, s a kör helyiségeibe lapokat rendel.

Ezenkívül minden hónap első szombatján felolvasó estélyt rendez s ilyen értelemben a legközelebb tartandó választmányi gyűlésre határozati javaslatot terjeszt elő.

MULATSÁG.

A jogász táncestély. Néhány nappal előtti megemlékeztünk már arról, hogy a joghallgatók az e hó 22-ére tervezett táncestélyüket elhalasztották. A mulatság nem marad el végleg, az elhalasztás a közbejött elháríthatatlan akadályok miatt történt, s most már végleg meg van állapítva annak határideje. E szerint a mulatság a jövő hó 10-én lesz megtartva a Kereskedelmi Csarnok termeiben. Ez ugyan elég alkalmatlan idő, mert Adventbe esik, mely idő nem a táncolásra van szánva.

Iparos-iffjak tánciskolája. Tisztelettel értesítjük mindazokat, kik tánciskolánkban részt venni óhajtanak, hogy tánciskolánk hétfőn vagyis e hó 14-én kezdetét vette és még e hó 25-éig beiratkozni lehet. A következő órák szerdán és pénteken 8-tól 10-ig tartanak *Sára* Miklós vezetésével. A bizottság nevében *Kabdebó* Ernő, h. jegyző.

Igazságszolgáltatás.

Zalogolás közben. Szurdok községben történt a múlt tavasszal, hogy az iff. Petrucz Demeter őrzetere bizott sertések tilosba mentek. A mező őr ezt észre vette s a fiut megakartá zálogolni. A fiu azonban zálogot adni vonakodott, amiből dulakodás támadt, aminek vége akkor lett, amikor a fiunak az egyik karja eltört. A másik pedig kifeszamodott.

Faur István mezőőr ezért a vádlottak padjára került tegnap.

A tárgyaláson a vádlott beismerle azt, hogy akérdéses alkalommal tört el a fiunak a karja, azonban azzal védekezett, hogy ő a fiunak szűrést akart elvenni, aki azonban ezt nem akartá adni s dulakodás közben a fiu megfordult s akkor tört el a karja.

A panaszos ellenben azt vitatta, hogy a vádlott törte el.

A megkérdezett törvényszéki orvos dr. Grósz annak a véleményének adott kifejezést, hogy a fiunak a karja eltörhetett úgy, amint azt a vádlott előadta.

A törvényszék ezen véleményt elfogadva, a vádlottat a gondatlanságból okozott súlyos testi sértés büntetésében mondotta ki bűnösnek s ezért egy havi fogházra s öt forint pénzbüntetésre ítélte.

Párbajozó képviselő. 1897. évi június 22-én Pulszky Agoston és Sima Ferenc országgyűlési képviselők összeszólalkoztak a képviselőházban. E miatt Pulszky provokálta Sima Ferencet. A párbaj meg is történt még pedig kardra. A páros viaskodásban Pulszky a fején kapott könnyebb sérülés. E miatt vád alá helyezték a két képviselőt. Mára tüzték ki a tárgyalást ebben az ügyben, de mert a vádlottak egyike, Sima Ferenc nem jelent meg a tárgyaláson, Czárán elnöklő bírő a tárgyalást *elhalasztotta*.

A nógrádiak sajtópöre. A tegnap délután megkezdődött sajtótárgyalást csak ma reggel hat óra körül fejezték be. Güntter Antal dr. és Polónyi Géza védőbeszédei, valamint maguknak a feleknek báró Jeszenszky Sándornak és Pongrácz György árvaszéki elnöknek hosszas felszólalásai után visszavonultak az esküdtek. A verdikt a következő lett. Mind két félt a rágalmazások vádjai alól felmentették. Azonfelül Jeszenszky bárót kilencz szóval három ellen és nyolcz szóval négy ellen a becsületsértés vétségében is nem bűnösnek jelentették ki. Vétkesnek csupán Pongráczot mondották, akit hét szóval öt ellen mind a két becsületsértésben bűnösnek nyilvánítottak

az esküdtek. Eme verdikt alapján a sajtóbírószág Pongráczot 30—30 forint fő- és 20—20 forint mellék, összesen tehát száz forint pénzbüntetésre ítélte.

EGYESÜLETEK.

A Szigligeti Tásaság ülése. A »Szigligeti Társaság« választmánya ma 16-án, szerda d. u. 5 órakor, a »Gazdasági és Iparbank« igazgatósági szobájában *Rádl* Ödön társ. elnök elnöklése mellett választmányi ülést tart.

REGÉNY-CSARNOK.

A TÜNDÉR-ROZSÁK.

— Egy kis botanikával elegy novella. —

Írta: Kontúr Béla.

5

— Ah, én is értek az asztrómiához, bár a gasztrómiát többre becsülöm. Az a nő, ki a halak jegyébe született, azaz február havában, szép és nyájas szokott lenni, sokáig él, de gyermekei nem szoktak lenni s midőn férjhez megy, atyjával ellenkezésbe szokott jönni.

— En nem fogok.

— A delphinek, melyek Amphitritét elvitték Poseidonhoz, a csillagképek közé helyzetettek s ők adományozzák a jellemnek nyájaságát.

E közben odaértek a Bugyogó forráshoz. A hévízü tavacsának tükrén számtalan, szélesen elterülő, lakkos fényű, visszajáról sötét lila színű, fogazott levelek usztak, közbül száz meg száz tulipánt fehérlett, középtűt aranyporos himszálakkal.

— Nymphaea Lotos! — szólt a ifju gróf s szemei ragyogtak, a mint a vízi tulipántot nézte.

— Ilyen egész Európában nincs, — mondá Kitaibel s azután előadást tartot nymphaea-féle növényekről a bárónőnek.

— A nymphaea félek vízi növények, melyek az északi földgömb tavaiban, lassan folyó vizekben, semlyékben, ingoványokban tenyésznek, a víz tükrén usztatva különféle színű rózsáikat, nagy lapu, hosszonyelű, lakkos leveleiket. A hosszonyelű szép tői rózsák nap-pal kiemelkednek a vízből, este pedig alszínre bocsátkoznak. A déli földtekén számuk csökken s csak Afrikában, még ritkábban Kelet-Indiában és Dél-Amerikában hoznak virágot. A nymphaeák gyökerei a tó fenekén rejtőzködnek s a hosszú kocsának szív vagy pajzsalaku leveleket hordoznak, mely a víz tükrén usznak. A virágkehely s a pártá számos levélből áll, az első állandóak, az utóbbiak egy vaczkon ülnek, mely a termőt veszi körül s a szíromlevelek gyakran alakulnak át porzókká, a mint az eme példánynál is azonnal szembeszökő.

S lehajlott és egy virágot emelt ki a vízből s odanyújtá a bárónőnek.

— A mint ezen a példányon méltóztatik látni, ugyancsak a viráttalépen számtalan himszál aranylik, melyek és a szíromlevelek olykor úgy egymásba folynak, hogy azt hihetni, miszerint a pártá egylevelű. A mag bogyszerű tok, mely zárt marad s több rekesze van. Az ismerősebb hazai nymphaeák: a fehér nymphaea, mely május és júniusban virágzik s közönséges a Tisza, Bodrogh és Körözs kiöntéseiben, mocsaraiban, melyek gyökereit a gyógyszerészek árulják s állítólag kitünő óvszer a szemverés ellen. Van még egy sárga, egy kék válfaja is, melyekkel rokon az illatozó nymphaea, egy északamerikai növényfaj, szintén gyógyszer; nemkülönben az Eyrhaie ferox, mely keletindiai tavakban Kalkuttától keletre fordul elő A hindu orvosok ezt is igézés ellen használják. Ez a növény, melyet méltóságod tart kezeiben, a Nymphaea Lotos L. egyvanyás virág, melynek hazája Egyiptom, a Nilus alsó vidéke. Európában, Azsiában még nem látta természetvizsgáló s nekünk jutott a szerencse ezt felfedezni az Üdvnek 1798-ik évében szent Ignátz napján...

— Azt beszélük, hogy még a törökök ültették, — mondá a guardián.

— En azt hiszem, hogy ez a jégkorszakot átélő és növényemlék, — szólt Kitaibel.

A bárónő mindezt figyelemmel hallgatta. Hófehér volt a ruha rajta, kalapja és haja sárga s arca fehér. Olyan volt, mintha egyik nymphaea hirtelen átváltozott volna nővé, aranyos haju, fehér arcu, édes leánygyá.

Most megszólalt a gróf is.

— Nem vagyok veled egy véleményen, Kitaibel. Ennek a növénynek a származása másképen történhetett. Meg vagyok róla győződve, hogy midőn a magyar Alföld éghajlata hasonló volt ahhoz, minő most Alsó-Egyiptomban uralkodik, ez a virág Magyarország vizeiben sokfelé termett. S ez régen volt, emberöltők emberöltői előtt, mikor a föld izzó területe kezdett kihűlni s már megszülettek rajta a zuzmohok, a lopva tenyésző, az egyszikű növények, a puhatestű állatok, sokfogu gyíkok, repülő, hidegvérű hüllők, paizstedővel védett teknőczők, az archacopterix, a félig gyík, félig madár, majd a madarak s végül az első emberpár: Adám és Éva. kik tudtak beszélni az állatokkal s tudtak beszélni az Istennel is.

S aztán még hosszabb előadást tartott a nymphaea-félékről, mint Kitaibel.

(Folyt köv.)

TAVIRATOK.

Dreyfus-ügy reviziója.

Páris, november 15. (Saj. tud. táv.) A semmitűszék felszólítást intézett Boisdreffre gyarmatügyi miniszterhez, hogy értesítse Dreyfust ügyének revizionálásáról. Felszólítandó azonkívül Dreyfus, hogy bizonyítékait ártatlansága mellett terjeszse elő.

A párisi vasuti szerencsétlenség.

Páris, nov. 14. Az északi pályaudvar közelében történt vasuti szerencsétlenséget az okozta, hogy a mozdonyvezetők sűrű ködben nem látták a jelzést. Husz személy megsebesült, kettő súlyosan. A sebesültek csaknem minden körvasut utasai közül valók. (Magy. Táv. Ir.)

A pestis.

Szimla, nov. 14. Az e hó 12-én lezárt heti jelentések szerint a pestis járvány némi emelkedést mutat Bombay városában és nagy emelkedést a docharvari kerületben, a hol 2200-nál több pestises haláleset fordult elő. A bombayi kormányzóságban a székvároson kívül is nagyon komolyra fordult a helyzet. A madraszi kerületekben 40 megbetegedés fordult elő. Bangarolében szintén terjed a betegség. A járvány behurczolását konstátálták a belső tartományokban. Középp-Indiában és Rejputánában is.

Spanyol dolgok.

Madrid, nov. 14. A régens-királyné kihallgatáson fogadta Augusti tábornokot és Montojo ellentengernagyot.

New.York, nov. 14. Havannából táviratozzák: A fellázadt rendőrkatonákat ma az Alicante gőzössel Spanyolországba szállították.

Kubából Keywestbe érkezett hírek szerint Puerto-Principében és Nuevitasban a 7000 főnyi rendes spanyol katonaság között lázadás ütött ki. A csapatok követelik, hogy mielőtt Spanyolországba viszik őket, fizessék ki hátralékos zsoldjukat. A lázadást végtére ígérekkel csendesítették le.

Egy e hó 13-án kelt havannai távirat szerint Sagasta miniszterelnök azt

táviratozta, hogy a csapatok kifizetésére kért 30 millió pezétát elküldhetik. Blanco tanácskozássra hívta össze a tábornokokat. A Maine-street elején ágyuk vonultak fel. A helyzet nagyon komoly, mert a csapatokat csak azzal csöndesítették le, hogy a pénz utban van.

Egy másik havannai távirat szerint a lázadó katonák közül 45 főczinkost lefartóztattak. A zsoldok kifizetése céljából a kormány Havannában 425000 font sterling értékű Londonra szóló váltót bocsátott ki. Ebből két spanyol bankár 120000 fontot vett át, ellenben a nem spanyol czégek tartózkodtak az üzlettől. (Magy. Táv. Ir.)

Konstantinápolyi hírek.

Konstantinápoly, nov. 15. A szultán táviratot küldött az orosz czárnak, amelyben megköszöni a török követség fényes fogadtatását és a Turkhan baja utján nyert szóbeli és a czár kéziratában foglalt barátságos közléseket.

A porta megengedte a Bordeauxban épült »Nadesna« nevű új bolgár kadétskolahajónak, hogy a Dardanellákon átmenjen. (Magy. Táv. Ir.)

Konstantinápoly, nov. 15. A bolgár-török határon legutóbb állítólag több erőszakosságot követtek el a török határ csapatok. A bolgár kormány ebben az ügyben proklamációkat intézett a portához. (Magy. Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A pécsi hamisborok.

— Az Engel József és fiai borhamisítási ügye. —

(A »Borászati Lapok« 46. számából.)

Magyarország egyik legnagyobb borkereskedelmi góczpontja . . . Pécs. Részen azért, mert Baranya és a szomszéd vármegyék óriási mennyiségű tömegborainak természetes közvetítői a pécsi borkereskedők voltak, részben pedig azért, mert . . . Pécsnek a borkereskedés céljaira kitűnő vize van.

Az a pécsi víz. Micsoda Istenáldása ez. Nincs benne — *salétromsav*.

Már pedig a salétromsav az az egyedüli anyag, amiről a vízzel hamisított bort — a kémia felismeri. Mert a természetes vízben rendszerint *van* — a természetes borban pedig *nincsen* salétromsav.

A pécsi víz tehát egy ritka kivétel, a mivel a pécsi borhamisítók nyugodtan dolgozhatnak, mert a kémia nem képes kimutatni gyártott borok legfontosabb alkotórészét, a természetes vizet.

Hogy a pécsi víz ezen kitűnő tulajdonsága folytán milyen becsben tartatik, mutatja, hogy a villányi borkereskedők óriási mennyiségben fuvaroztatják Pécsről—Villányba a vizet.

Erre úgy jöttek rá, hogy a »bor« fuvarozására felfogadott kocsisok, a hosszú uton megszomjazván, megfúrták a hordókat, — s legnagyobb meglepetésükre jó minőségű pécsi bor helyett, tiszta természetes pécsi vizet szívtak föl a megfúrt lyukon.

Azóta »bor« Pécsről Villányba, 10 százalékkal drágábban visznek csak a fuvarosok.

A pécsi víz ezen kitűnő tulajdonságát már régóta ismerik a pécsi borkereskedők s vannak pinczék, amelyekben át *patakot folynak* állandóan és költségmentesen szállítván helybe a pécsi borkereskedelem ezen megbecsülhetetlen anyagát.

3—4 év előtt voltak kereskedők, a kik ezzel a vízzel 20—30000 hl. bort gyártottak évenként. A »Bor. Lapok« annak idején irtak róla, hogy még *januárban* is csinálták a pécsi

kereskedők — a bort s hogy a »gyártás« törvényes alapot nyerjen, törkölyt *vásároltak* össze, a mit 5—6-szor öntöttek fel, így csináltak »törkölybort«, a minek készítéséhez már a törköly is csak nevéért lett használva.

Tulajdonképp ez is gyártott bor volt, amit vagy magában adtak el a pécsiek, vagy pedig *kevertek olasz és dalmát borokkal*.

Ezt a keverést az ugynevezett és Pécsen nagyban készült *törkölyboroknak*, az olasz és dalmát borokkal, a pécsi kereskedelmi és iparkamara hivatalosan is beismerte.

Mentől több bor készült Pécsen, annál több olasz és dalmátborra volt szükségük a pécsieknek keverési czélokra.

Sőt az olasz borokat (amelyek nagyrésze szintén nem természetes) erősen *felszeszeve*, hozatták a pécsiek, ezáltal sok hi. *szeszt* csempészve be vámmentesen a határon.

Igy Pécs nemcsak a borgyártás, hanem az olasz borok behozatalának is központja lett s mint ilyen mindenki által, aki a magyar bortermelés iránt érdeklődik, állandóan és gyanúsán figyelemmel kísértetik.

Pécs legnagyobb borkereskedő czége Engel József fiai.

Töméntelen raktáraik vannak, tavaly 65,000 hl. volt a borkészletük, (tehát Magyarország tavalyi bortermésének $\frac{1}{20}$ -része) fiókjaik vannak az ország többi részén, különösen nagy pinczét tartanak *Promontoron* (Budafok).

A czég nagymennyiségű olaszbort, szőlőt, czefrét, mustot hoz be évenként és az államtól e behozatalaira *körülbelül egyszázezer forint évi vámhitelt élvez*.

Ügynökei beszállagálják a legkisebb falut is és az ország legtöbb vasutállomására szállítva ajánlanak 14—16 frtért 9—10%-os ó-borokat.

A czégnek ezt a nagy tüzemét a hatóságok már régen szemmel tartják, sőt többször folyt ellene vizsgálat is, annál is inkább, mert a czég már egyszer régen, a boszniai okkupáció idejében is bele keveredett valami *foxinos* históriába a hadsereggel szemben, amiből annak idején csak nagy nehezen lábalt ki.

Három év előtt budafoki pinczéjükben *foglaltak le borokat*.

Az országos borvizsgáló-bizottság a lefoglalt borokból származó több mintát ekkor hamisított bornak jelentett ki.

Minden ember meg volt róla győződve, hogy a czéget elítélik.

De mi történt?

A Budafokon illetékes elsőfoku hatóság, a biai főszolgabíró ahelyett, hogy a kezei között levő adatok alapján ítélte volna, a *borok kémiai vizsgálatának felülbírálásába bocsátkozott és a czéget felmentette.*

Akkor még az elsőfoku ítélet ellen felebezésnek helye nem volt, s bár az ügy felkerült az igazságügyminiszteriumba is — *a dolog elaludt.*

De ez az incidens nyitotta fel a kormány szemét és ennek folytán *alakítottak meg a műbortörvény új végrehajtási rendelete értelmében a boremellenőrző bizottságok*, amelyeknek a legfelsőbb forumig van felebezési joguk. A czégnek azonban azóta nem volt kellemtelensége.

A mult héten járta be ismét a sajtót a hír, hogy az *Engel és Fia* pécsi czégnek lefoglalták 60 bormintáját s közöttük több hamisat találtak.

Több budapesti kocsmáros feljelentette a czéget, *hogy részükre hamisított bort szállított*. A budapesti rendőrség mintákat vett a borokból és megindította a czég ellen a vizsgálatot.

Erről a vizsgálatról, amelyről különféle hírek kerültek a napisajtóba, a következőket irhatjuk:

A rendőrségi vizsgálatnál a czég a borminták azonossága tekintetében tett kifogásokat, ez alapon sikerült neki a rendőrségen *az eljárást beszünttetni.*

A dolog azonban nem maradt abban, mert az ügyet *Darányi miniszter* vette kezébe, amég meglevő bormintákat megvizsgáltatta és az alapos gyanuba került czég ellen az egész vonalon a legszigorubb eljárást indította meg.

A vizsgálat kiterjed arra is, hogy az az óriási vámhitelezés, a mit a cég élvez, eltekintve a kedvezmény elvi kérdéséről, méltányosan van-e ez esetben alkalmazva, vagy nincs.

Ugyanis a belügyminiszter a IV. ker. kapitány azon határozatát, melylyel az eljárást Engel és fiait ellen beszüntette és a minták visszaküldését elrendelte, megsemmisítette és a szabályszerű eljárás megtartását és új ítélet hozatalát rendelte el; a földmivvelésügyi miniszter pedig ezen kihágási ügyre az illetékes borellenőrző-bizottság figyelmét felhívta.

Sorsolás. Ma délelőtt ment végbe az 1870 évi m. kir. nyereménykölcson LXXXIV-ik ki-sorsolása, a m. kir. lottóigazgatóság hivatalos helyiségében. Kihúzták a következő ötven sorszámot: 32, 43, 70, 228, 403, 459, 588, 629, 760, 916, 997, 1002, 1058, 1135, 1150, 1264, 1342, 1716, 1815, 1817, 1899, 2392, 2605, 2644, 2699, 2854, 3177, 3394, 3604, 3699, 3710, 3850, 3883, 4020, 4285, 4310, 4646, 4679, 4701, 4727, 4729, 4765, 5004, 5061 5240, 5353, 5445, 5522, 5878 és 5949. Ezekből a 150,000 frtos főnyereményt nyerte: sorszám 1135, nyerőszám 2; 15,000 frtot nyert: sorszám 4679, nyerőszám 40; 5000 frtot nyert sorszám 2605, nyerőszám 12; 1000—1000 frtot nyertek: 1002—1, 3394—34, 3883—20, 5522—20, 500—500 frtot: 228—36, 588—40, 997—3, 997—41, 1058—19, 1135—13, 1716—35, 1716—41, 1817—47, 3177—9, 3177—15, 3177—30, 3177—41, 3850—45, 4020—42, 5408—41, 5240—41, 5878—27. A fentebbi sorszámokban foglalt többi sorsjegyek egyenként 156 frtot nyerne.

Reich Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, november 15.

Buza márcziusra	9.72
Buza októberre	—
Uj tengeri	4.68
Tengeri augusztusra	—

Rozs őszre	8.32
Zab őszre	5.98

Értéktőzsde.

Budapest, november 15.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	353.75
Magyar hitel	383.60
Allamvasut	356.20
Salgótarjáni	612.—
Wagon-kölcson	258.—
Villamos vasut	229.50
Magyar leszámítoló	252.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	868.—
Kereskedelmi	1011.50
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	269.—
Magyar jelzálog	244.75

Bécs, november 15.

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	353.87
Magyar hitel	383.80
Allamvasut	355.40
Birodalmi márka	58.91

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. november 15-én

Magyar aranyjárdék 4%	119.—
Magyar koronajárdék	97.75
Magyar vasuti kölcson aranyban 4,1/2%	119.75
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2,1/2%	100.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	119.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	96.10
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.55
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcson	161.50
Tiszabályozói és szegedi sorsjegyek kölcson	135.—
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	100.75
Osztrák járadék aranyban	120.—
Osztrák korona járadék	101.25
1860. Osztrák államsorsjegyek	140.—
Osztrák magyar bankrészevény	910.—
Magyar hitelbankrészevény	383.25
Osztrák hitelintézeti részevény	355.75
Páris vista	34.—
Német birodalmi márka	58.95
London vista	120.60
Páris vista	47.60
20 márkás arany	11.78

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

3684/1898 tksz.

Árverési hirdetmény.

A nagyváradi kir. törvényszék mint tki hatóság által Szokoly Tamás nagyváradi ügyvéd végrehajthatónak Nánássy István végrehajtást szenvedő elleni 15 frt 50 kr. tőke s járulékai iránti végrehajtási ügyében végrehajtást szenvedő tulajdonául felvett ezen tki hatóság területén fekvő s a csatári 69. sz. tjkvben foglalt A + 1. hrsz. a. szőlőre, továbbá a csatári 309. sz. tjkvből a csatári 1307. sz. tjkvben átvitt A + 4. 5. h. r. sz. a ingatlanokra, végre a csatári 826 sz. tjkvből a csatári 1307. sz. tjkvben átvitt 434/a h. rsz. száutó földre kért végrehajtási árverés az 1881. LX. t. cz. 146 §-a értelmében elrendeltetik és foganatosítására határidőül: **1898. évi december hó 13-ik napjának délelőtti 10 órája** Csatar-község házához kitűzetik.

Kikiáltási ár a csatári 69. sz. tjkvben foglalt szőlőre 88 forint, továbbá a csatári 1307. sz. tjkvben foglalt szőlőre 177 frt, végre a csatári 1307 sz. tjkben foglalt 434/a hrsz. száutó földre 291 frt azonban az árverésre kitézített ingatlan szükség esetén ezen áron alul is elfog adatni. Venni szándékozók bánat pénzül a kikiáltási ár 10,0%-át vagyis 8 frt 80 krt. illetve 17 frt 70 krt illetve 29 frt 10 krt tartoznak készpénzben vagy óvadékképes érték papirokban letenni.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első részlet az árverés napjától számított 1 hónap alatt, a második részlet ugyanazon naptól számított 2 hónap alatt, a harmadik részlet ugyanazon naptól számított 3 hónap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától a lefizetés napjáig 5% kamat fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a tki hatóságnál és Csatar község előjáróságánál megtekinthetők.

Nagyváradon, a kir. tszék mint tkönyvi hatóságánál 1898 szept. 13.

Olasz,

kir. törvényszéki bíró.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1898. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
	V. v.	Sz. v.			Sz. v.	Th. v. sz. sz.			V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.		
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —		Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 40			
V-Velenceze »	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya »	4 42	2 43		Ósi »	6 02	2 51	Déva-Ványa »	4 37	3 48			
Félic-Fürdő »	4 32	3 13	Szudrics »	5 09	3 12		Uj-Palota »	6 24	3 05	Körös-Ladány »	5 13	4 22			
Kardó »	4 50	3 27	Belényes »	5 37	3 52		Gyires »	6 41	3 17	Szeghalom »	5 40	4 53			
Magyar Gyepes »	5 50	4 17	Sonkolyos »	5 58	4 15		Körösszeg »	7 02	3 36	Vésztő »	6 12	5 34			
Tasádfő »	6 07	4 31	Belényes-Ujlak »	6 10	4 27		Szakál »	7 39	4 05	Kót »	6 38	6 03			
Drág-Cséke »	6 30	4 45	Borz »	6 19	4 37		Nagy-tóti »	7 55	4 21	Iráz »	6 52	6 29			
Magyar-Cséke »	6 50	5 —	Sólyom »	6 35	4 58		Komádi »	8 25	4 32	Komádi »	7 10	7 08			
Dusesd »	7 05	5 12	Gyanta »	6 56	5 19		Iráz »	8 42	4 49	Nagy-tóti »	7 22	7 13			
Szombatság-Rogoz »	7 46	5 47	Hollód »	7 10	5 34		Kót »	9 19	5 14	Sakál »	7 48	7 43			
Hollód »	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz »	7 31	6 03		Vésztő »	9 44	5 32	Körösszeg »	8 11	8 12			
Gyanta »	8 12	6 11	Dusesd »	7 55	6 34		Szeghalom »	10 34	6 13	Gyires »	8 33	8 33			
Sólyom »	8 38	6 36	Magyar-Cséke »	8 07	6 49		Körös-Ladány »	11 —	6 31	Uj-Palota »	8 47	8 53			
Borz »	8 53	6 50	Drág-Cséke »	8 26	7 17		Déva-Ványa »	12 03	7 21	Ósi »	9 03	9 12			
Belényes-Ujlak »	9 05	7 01	Tasádfő »	8 40	7 33		Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 30			
Sonkolyos »	9 18	7 13	Magyar-Gyepes »	8 54	7 50										
Belényes »	10 04	7 47	Kardó »	9 27	8 31										
Szudrics »	10 27	8 09	Félic-Fürdő »	9 40	8 45										
Lunka-Rézbánya »	10 56	8 21	V.-Velenceze »	10 01	9 09										
Vaskóh érk.	11 12	8 49	Nagyvárad érk.	10 11	9 19										
Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid				Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.			
	V. v.	V. v.			V. v.	V. v.		Vegyes v.	Vegyes v.		Vegyes v.	Vegyes v.		V. v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45		Nagyvárad ind.	6 50	5 40	Érmihályfalva ind.	5 05	5 33			
Apátkeresztur »	10 46	8 41	Monos-Petri »	4 46	4 56		B.-Püspöki »	7 17	5 57	Érselind »	5 37	6 24			
V.-Ábrány »	11 03	8 55	V.-Ábrány »	4 57	5 08		Bihar »	7 44	6 20	Székelyhid »	6 14	6 22			
Monos-Petri »	11 16	9 06	Apátkeresztur »	5 13	5 26		Paptamási »	8 13	6 48	Nagykágya »	6 27	7 32			
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07		Gyapoly »	8 29	7 03	B.-Diószeg »	6 42	7 03			
							B.-Diószeg »	8 52	7 24	Gyapoly »	6 59	7 33			
							Nagykágya »	9 07	7 38	Paptamási »	7 24	8 39			
							Székelyhid »	9 40	8 03	Bihar »	7 45	8 09			
							Érselind »	10 08	8 26	B.-Püspöki »	8 05	8 14			
							Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	8 21	9 40			

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perzig terjedő éjjeli időt jelenti. A * jelzettek feltételes megálló helyek.

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.